

Mezi hlavní úkoly AČR patří připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení s maximálním využitím systému kolektivní obrany. Základem jejího doplňování za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu je provedení odvodního řízení u osob povinných brannou povinností a jejich povolávání k výkonu mimořádné služby. Následující článek je zaměřen na vymezení institutu branné povinnosti a odvodního řízení.

Úvod

Doplňování ozbrojených sil České republiky osobami v míru, ale zejména za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu je nedílnou součástí výstavby ozbrojených sil České republiky, které jsou doplňovány na základě branné povinnosti. Ozbrojené síly České republiky se doplňují v souladu s úkoly, které zabezpečují.

Vláda České republiky dne 12. 11. 2003 schválila svým usnesením č. 1154 Koncept výstavby profesionální Armády České republiky a mobilizace ozbrojených sil České republiky přepřecovanou na změněný zdrojový rámec. Tím dochází k urychlení mnoha procesů transformace AČR, a to i v oblasti urychlení profesionalizace AČR. S tímto souvisí otázka zabezpečení obrany státu a doplňování ozbrojených sil České republiky (dále jen „ozbrojené síly“) osobami v míru a za mimořádných opatření.

Doplňování osob mimo stav ohrožení státu a válečného stavu je prováděno na základě dobrovolného smluvního vztahu občana a státu. Ústavní branná povinnost zůstává zachována pro nutné doplňování ozbrojených sil za mimořádných situací, pokud potřeby nebude možné pokrývat dobrovolně. Doplňování na základě branné povinnosti a odvodní řízení v míru je tudíž tzv. „spící projekt“. Branná povinnost se vztahuje na státní občany České republiky (dále jen „občan“) a bude přebírána až za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu. Za stavu ohrožení státu a za válečného stavu, se na doplňování ozbrojených sil, zejména na odvodním řízení, budou podílet také krajské úřady a obecní úřady obcí s rozšířenou působností.

V době vyhlášení mimořádných opatření se budou ozbrojené síly doplňovat na základě branné povinnosti založené na ústavním zákonu č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky a dobrovolnost se změní na povinnost.

Mimo stav ohrožení státu a válečný stav, tedy v míru, probíhá povolávací řízení pouze těch občanů, kteří se chtějí stát příslušníky ozbrojených sil jako vojáci z povolání nebo vojáci v aktivní záloze.

Ke dni 31. 12. 2004 byla zrušena vojenská základní služba a AČR přešla na plně profesionální bázi. Veškeré tyto změny se děly v období, kdy nebyly vyřešeny legislativní změny zákonů, které se zabývaly touto problematikou. Jednalo se především o vypracování a schválení zcela nového zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování. Zásadní změnou oproti předešlému stavu je zahajování odvodního řízení až vyhlášením stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.

Branná povinnost

Branná povinnost je povinností občana plnit úkoly ozbrojených sil, zahrnuje povinnost občana podrobit se odvodnímu řízení, vykonávat vojenskou činnou službu a plnit další povinnosti stanovené zákonem.

- ❑ branná povinnost se váže výlučně na státní občanství České republiky,
- ❑ branná povinnost se vztahuje jak na muže, tak i na ženy,
- ❑ branná povinnost vzniká občanovi dnem následujícím po dni, v němž dosáhne věku 18 let, a zaniká obecně dnem dosažení věku 60 let.

Obecná struktura dílčích částí branné povinnosti je v České republice složena ze dvou základních složek. Jedná se o:

- ❑ odvodní povinnost (rekrutace), tj. povinnost dostavit se k odvodu, kde státní orgány posuzují schopnost občana konat službu,
- ❑ služební povinnost (servis), tj. na vyzvání příslušných státních orgánů nastoupit výkon služby, jestliže je občan při odvodu shledán schopným jejího výkonu.

Občan brannou povinnost plní za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.

Za stavu ohrožení státu a za válečného stavu se ozbrojené síly doplňují na základě zákonné branné povinnosti, která se vztahuje na všechny občany.

Vojenské správní úřady

Jsou zřízena krajská vojenská velitelství jako vojenské správní úřady. V čele krajského vojenského velitelství je ředitel, kterým je voják z povolání, o jeho služebním zařazení rozhodne ministr obrany.

Vojenskými správními úřady je čtrnáct již dnes existujících krajských vojenských velitelství s nově vytvořenými odděleními náborů a specializované orgány Ministerstva obrany (střediska výběru personálu). Tato by mimo náboru a výběru uchazečů o službu vojáka z povolání nově získávají také občany dosud neodvedené pro zařazení do aktivní zálohy.

Krajská vojenská velitelství vykonávají státní správu podle zákona č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon) a dalších zvláštních právních předpisů. Jejich místní příslušnost se řídí místem trvalého pobytu fyzických osob nebo sídlem právnických osob.

Krajská vojenská velitelství jako vojenské orgány plní úkoly podle schválené působnosti. Současně plní úkoly obrany státu.

Dobrovolné převzetí branné povinnosti za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu

Dobrovolně převzít brannou povinnost může občan za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, kterému nevznikla branná povinnost, a občan státu sdruženého v obranných systémech mezinárodních organizací, jichž je Česká republika členem, na základě písemné žádosti podané příslušnému krajskému vojenskému velitelství.

V žádosti občan uvede jméno nebo jména, příjmení, rodné číslo a adresu místa trvalého pobytu.

Zásadní podmínkou dobrovolného převzetí branné povinnosti je:

- ❑ rozhodnutí o schopnosti občana vykonávat vojenskou činnou službu vydané v odvodním řízení,
- ❑ věk – spodní hranice 18 let, horní hranice věku omezována není,
- ❑ potřeba doplnění ozbrojených sil.

Dobrovolné převzetí branné povinnosti se umožňuje i státním občanům, kterým zanikla branná povinnost proto, že odmítli v souladu s Listinou základních práv a svobod vykonávat vojenskou činnou službu formou podání prohlášení o odepření jeho výkonu a svůj názor změnili.

V případě cizinců je dobrovolné převzetí branné povinnosti vázáno na občany koaličních států.

Všichni vojáci po dobu stavu ohrožení státu a válečného stavu budou vykonávat *mimořádnou službu*, nebude se rozlišovat služba vojáka z povolání, výkon vojenského cvičení nebo základní výcvik budoucích vojáků z povolání. Bude to mimořádné řešení, které bude vyžadovat mimořádná situace.

Způsob povolávání do mimořádné služby a podmínky pro nastoupení jejího výkonu včetně propuštění z ní řeší samostatná část branného zákona. Obecně lze konstatovat, že voják na vojenském cvičení, na výjimečném vojenském cvičení nebo ve služebním poměru vojáka z povolání vykonává mimořádnou službu ode dne účinnosti vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.

Odvodní řízení

Branná povinnost je podle zákona č. 585/2004 Sb., povinností občana plnit úkoly ozbrojených sil. Zahrnuje povinnost občana podrobit se odvodnímu řízení, vykonávat vojenskou činnou službu a plnit další povinnosti stanovené tímto zákonem.

Odvodní řízení je prováděno na základě výše citovaného branného zákona a jeho průběh vychází z interních normativních aktů, především z vojenského předpisu Dopl 1-1.

Odvodní řízení je nedílnou součástí branné povinnosti, kterému se občan podrobuje za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu.

Budou ho provádět odvodní komise zřizované jednotlivými krajskými vojenskými velitelstvími pro případy zákonného plnění branné povinnosti i dobrovolného převzetí branné povinnosti občany.

Obsah odvodního řízení

Účelem *odvodního řízení* je rozhodnout o schopnosti nebo o neschopnosti občana vykonávat vojenskou činnou službu.

Protože potřeby doplnění ozbrojených sil mohou být rozdílné podle konkrétní situace a potřeba se v čase může měnit, ukládá se zmocnit vládu, aby nařízením stanovila počty občanů podle ročníku narození, popřípadě podle odborné kvalifikace, kteří budou k odvodnímu řízení

povolání. Pokud jde o kvalifikaci, může se jednat například o střední zdravotnický personál potřebný pro doplnění vojenské zdravotnické služby. K odvodnímu řízení podle odborné kvalifikace se předpokládá povolat především ty občany, jejichž odbornou kvalifikaci nelze v krátkém časovém období získat z jiných zdrojů.

Krajské vojenské velitelství zapisuje k odvodnímu řízení občany v rozsahu stanoveném nařízením vlády na základě údajů získaných z evidence obyvatel, která je vedena v informačním systému evidence obyvatel, jehož správcem je Ministerstvo vnitra. Z informačního systému jsou krajská vojenská velitelství a Ministerstvo obrany oprávněny získávat jméno nebo jména a příjmení, rodné číslo, státní občanství, adresu místa trvalého pobytu a zbavení nebo omezení způsobilosti k právním úkonům.

Odvodní komise

Odvodní komise se zřizují zákonem proto, že rozhodují o schopnosti nebo o neschopnosti občana vykonávat vojenskou činnou službu a vydávají k tomu příslušná rozhodnutí.

Protože výkon branné povinnosti podle současné právní úpravy nastane až vyhlášením stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, a teprve v této době budou prováděna odvodní řízení, váže se časově ustavování odvodních komisí řediteli krajských vojenských velitelství a zahájení jejich činnosti až na tuto dobu.

Odvodní komise se zřizují u krajských vojenských velitelství. Odvodní komise jsou čtyřčlenné. Předsedou je ředitel krajského vojenského velitelství nebo jím určený zástupce krajského vojenského velitelství a členy jsou zástupce obecního úřadu obce s rozšířenou působností určený starostou a dva civilní lékaři.

Zákonem se nestanoví počet odvodních komisí u jednotlivých krajských vojenských velitelství, protože dnes nelze odhadnout kolik občanů bude podle nařízení vlády k odvodnímu řízení povoláno. Protože se stanoví povinnost obecního úřadu obce s rozšířenou působností zajišťovat místnosti pro konání odvodního řízení, předpokládá se, že odvodní řízení budou probíhat nejen v sídle krajského vojenského velitelství, ale i na jiných místech v obvodu působnosti tohoto velitelství.

Podíl civilních prvků v odvodních komisích je významný z hlediska civilní kontroly ozbrojených sil, a také proto, že obrana státu je celospolečenskou záležitostí.

Odvodní komise ustaví ředitel krajského vojenského velitelství nejpozději do deseti dnů ode dne účinnosti vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, odvodní komise zahájí svou činnost nejpozději do dvou měsíců po jejich ustavení.

Obecní úřad obce s rozšířenou působností zajistí k provádění odvodního řízení na požadavek ředitele krajského vojenského velitelství místnosti, jejich vybavení, údržbu a technický provoz. Krajský úřad zajistí lékaře a ostatní zdravotnické pracovníky a materiální zabezpečení lékařských prohlídek.

Poučení členů odvodních komisí o jejich právech a povinnostech provádí před zahájením odvodního řízení ředitel krajského vojenského velitelství nebo zástupce jím určený.

Závazným podkladem pro vydání rozhodnutí odvodní komise je posudek lékařů – členů odvodní komise. Vzhledem k tomu, že odvodní řízení má probíhat až za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu, vylučuje se možnost podat odvolání proti odvodnímu rozhodnutí, a proto toto rozhodnutí nabývá právní moci okamžikem převzetí jeho písemného vyhotovení občanem na závěr odvodního řízení.

Průběh odvodního řízení

Občan je povinen dostavit se k odvodnímu řízení na stanovené místo v době uvedené v povolávacím rozkaze vydaným krajským vojenským velitelstvím, prokázat svoji totožnost občanským průkazem nebo cestovním dokladem a předložit doklady osvědčující jeho zvláštní schopnosti nebo oprávnění vykonávat určité činnosti, například řidičský průkaz nebo zdravotní průkaz. Povolávací rozkaz se dodá jako poštovní zásilka do vlastních rukou. Jestliže občan povolávací rozkaz neobdrží, bude povinen dostavit se k odvodnímu řízení na základě veřejné vyhlášky vydané krajským vojenským velitelstvím.

Občan, který se nebude moci dostavit ve stanovené době k odvodnímu řízení, bude povinen to neprodleně oznámit krajskému vojenskému velitelství, které jej povolalo, důvody písemně doložit a dále ohlásit pominutí těchto důvodů. Tento občan se odvodnímu řízení podrobí dodatečně. Protože branná povinnost je povinností zákonnou a jejím obsahem je i odvodní řízení, stanoví se povinnost občana dostavit se k odvodnímu řízení, předložit potřebné doklady a podrobit se lékařské prohlídce a případným odborným vyšetřením, která mohou být nejen lékařská, ale například i psychologická.

Protože mohou nastat různé situace, které znemožní občanovi dostavit se v určené době k odvodnímu řízení, například dočasná neschopnost pro nemoc, stanoví se občanovi oznamovací povinnost. Písemné doložení důvodů je důležité proto, že nedostavení se k odvodnímu řízení je za určitých podmínek trestným činem.

Vymezuje se okruh osob, které se k odvodnímu řízení nebudou povolávat. Rozhodnutí o neschopnosti vykonávat vojenskou činnou službu těchto osob, a tím fakticky o zániku branné povinnosti, učiní odvodní komise na základě dotazníku bez jeho účasti. Rozhodnutí o neschopnosti občana vykonávat vojenskou činnou službu nabude právní moci dnem dodání jeho písemného vyhotovení do vlastních rukou. K odvodnímu řízení se nebudou povolávat občané bez končetiny, nevidomí, neslyšící, němí, postižení vadou nebo nemocí, která je činí trvale neschopnými samostatně se pohybovat, nebo postižení těžkou formou nevyléčitelné nemoci.

Občan bude při odvodním řízení povinen podrobit se lékařské prohlídce, popřípadě dalším odborným vyšetřením. Lékařské prohlídky budou moci být přítomni jen zdravotničtí pracovníci. Nebudou-li moci lékaři zjistit přesně zdravotní stav občana, odešlou ho k odborným vyšetřením do zdravotnického zařízení, které určí.

Podle výsledku lékařské prohlídky a vyhodnocení dotazníku, popřípadě výsledků odborných vyšetření, lékaři zpracují posudek o stupni zdravotní způsobilosti občana vykonávat vojenskou činnou službu, který bude podkladem pro rozhodnutí o schopnosti nebo o neschopnosti občana vykonávat vojenskou činnou službu.

Zdravotní způsobilost je základním předpokladem k výkonu vojenské činné služby a zjišťuje se a posuzuje při lékařských prohlídkách v rámci odvodního a přezkumného řízení. Zdravotní způsobilost se vyjadřuje zdravotními klasifikacemi.

Schopen (značka A) se stanovuje při zjištění zdravotního stavu, který dovoluje vykonávat vojenskou činnou službu bez omezení, s výjimkou některých speciálních vojenských odborností.

Schopen ne pro I, II, III (značka B I, B II, B III) se stanovuje při zjištění zdravotního stavu, který umožňuje běžnou pracovní aktivitu a dovoluje vykonávat vojenskou činnou službu s omezením pro určité odbornosti a funkce, které vyžadují zvýšené nároky na fyzickou zdatnost (B I), duševní činnost (B II) a přesnost a pohotovost smyslových orgánů (B III).

Neschopen (značka D) se stanoví občanům při odvodním řízení na základě zjištění zdravotního stavu, který nedovoluje vykonávat vojenskou činnou službu.

Odvodní komise podle zjištěného zdravotního stavu vydá rozhodnutí o schopnosti občana vykonávat vojenskou činnou službu nebo o neschopnosti občana vykonávat vojenskou činnou službu.

Odvodní komise rozhodne většinou hlasů. V případě rovnosti hlasů rozhodne hlas předsedy komise. Rozhodnutí o schopnosti nebo o neschopnosti občana vykonávat vojenskou činnou službu občanovi oznámí ústně a současně mu předá jeho písemné vyhotovení. Odvolání proti tomuto rozhodnutí nebude mít odkladný účinek a projedná se až po ukončení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.

Dotazník

Dotazník je potřebným podkladem pro odvodní komisi, protože při lékařské prohlídce, která se provádí při odvodním řízení, nelze zdravotní stav v plném rozsahu posoudit. Vzor dotazníku je uveden ve Vyhlášce M0 č. 102/2005 Sb.

Občan je proto povinen vyplnit dotazník zasláný mu příslušným krajským vojenským velitelstvím, vyžádat jeho doplnění registrujícím lékařem, s fotografií odpovídající jeho současné podobě, jej nejpozději do 30 dnů ode dne jeho dodání vrátit.

Protože branná povinnost je povinností zákonnou a osobní údaje se stanoví zákonem taxativně, není potřeba k vyplnění dotazníku vyžadovat souhlas povinné osoby.

Občan v dotazníku uvede:

- ☐ jméno nebo jména,
- ☐ příjmení, rodné číslo,
- ☐ adresu místa trvalého pobytu,
- ☐ dosažené vzdělání,
- ☐ zaměstnání,
- ☐ zvláštní schopnosti a znalosti,
- ☐ subjektivní údaje o svém zdravotním stavu,
- ☐ jméno nebo jména, příjmení a adresu místa trvalého pobytu rodičů nebo manželky (manžela) anebo družky (druha).

Součástí dotazníku jsou údaje o zdravotním stavu občana zjištěné na základě preventivní prohlídky provedené v příslušném období podle zvláštního právního předpisu.

Registrující lékař je povinen v dotazníku uvést požadované údaje o zdravotním stavu občana zjištěné při poslední preventivní prohlídce, popřípadě je doplnit o výsledky nových vyšetření, provedených v období od této prohlídky do doby vyplnění dotazníku.

Faktory ovlivňující výkon branné povinnosti

Základním faktorem pro doplňování ozbrojených sil osobami je počet živě narozených osob (mužů a žen). V důsledku postupného poklesu počtu narozených mužů je zřejmý nepříznivý demografický vývoj projevující se ve sníženém počtu osob, které je možno povolávat k odvodnímu řízení, a tím i v nízkém počtu odvedenců, které je možno povolávat do mimořádné služby. Podrobnosti o předpokládané výši lidských zdrojů pro doplňování ozbrojených sil v letech 1930 až 2020 jsou uvedeny v tabulce.

Rok	Počet živě narozených mužů
1930*	72 844
1935*	55 842
1940*	67 256
1945*	77 042
1950*	97 490
1955*	85 580
1960*	66 461
1965*	75 694
1970*	75 694
1975*	98 037
1980*	79 409
1985*	69 662
1990*	66 970
1993	62 115
1994	54 711
1995	49 000
1996	46 435
1997	46 570
1998	46 581
1999	45 271
2000	46 566
2001	46 616
2002	47 111
2003	47 563
2004	50 692
2005	52 078
předpoklad 2010**	52 794
předpoklad 2015**	47 260
předpoklad 2020**	41 969

Poznámka:

* Pouze Česká republika.

** Předpoklad zpracován podle prognózy Českého statistického úřadu.

Tab. 1: Vývoj lidských zdrojů v letech 1930–2020

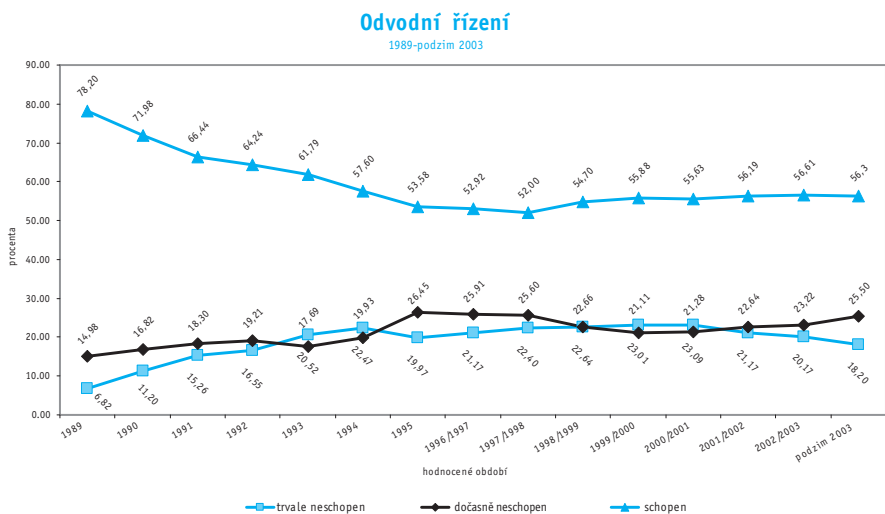
Rozhodujícím faktorem ovlivňujícím počet odvedenců, které bude možno povolát k mimořádné službě, bude počet odvedených osob při vlastním odvodním řízení. Výrazný pokles odvodovosti, při pravidelných odvodech za účinnosti předešlého branného zákona, nastal po roce 1989. V průběhu let se tato situace stabilizovala a po roce 1998 se podařilo tento trend poněkud zpomalit. Výrazné zvýšení odvodovosti by se však nedalo předpokládat. Příčiny snížené odvodovosti lze hledat v nepříznivých tendencích vývoje zdravotního stavu branecké populace. Zvyšuje se zejména počet onemocnění a vad smyslových orgánů (zejména zraku) a alergických onemocnění dýchacích cest a kůže. Z vlastní zkušenosti z praxe bylo zřejmé, že některé výsledky odvodního řízení byly v minulosti i výrazně ovlivňovány účelovými a ne vždy pravdivými lékařskými zprávami a nálezy, které brancům pro potřeby odvodního řízení vystavovali jejich ošetřující lékaři. I proto byl počet „neodvedených“ branců o tyto případy značně navýšen. Přehled odvodovosti v letech 1989 až 2003 je uveden v grafu (viz).

Dalším faktorem ovlivňujícím počet osob, které lze povolát k vojenské činné službě za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, je počet schopných osob po přezkumném řízení. Přezkumné řízení se zahajuje na základě závažných změn jejich zdravotního stavu (úrazu nebo vážného onemocnění) majícího vliv na výkon vojenské činné služby, tedy mimořádné služby. Zdravotní způsobilost se posuzuje při lékařské prohlídce podle potřeby doplněné o odborná vyšetření.

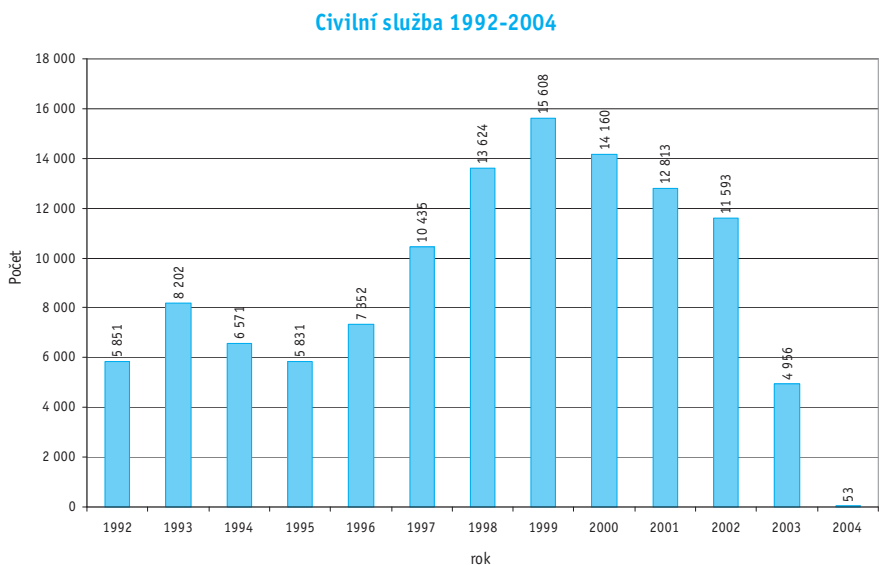
Při provádění přezkumného řízení s odvedenci v minulosti se obdobně jako u odvodního řízení vyskytovaly obdobné účelové a nepravdivé lékařské zprávy a nálezy, které odvedencům pro potřeby přezkumného řízení vystavovali jejich ošetřující lékaři.

Významným a zvlášť citlivým faktorem ovlivňujícím možnosti doplňování ozbrojených sil odvedenci je i realizace branného zákona o odpírání vojenské činné služby. Odvedenec (voják v záloze) může odmítnout vykonávat mimořádnou službu z důvodu svědomí nebo náboženského vyznání, a to do 15 dnů ode dne předání rozhodnutí o schopnosti občana vykonávat vojenskou činnou službu vydaného při odvodním řízení.

Počet odvedenců, vojáků, kterým byla přerušena základní (náhradní) služba a vojáků v záloze, kteří podali prohlášení o odmítnutí vojenské činné služby podle zákona o civilní službě, se od roku 1996 každoročně zvyšoval, avšak úvahy o zrušení povinné základní

Graf 1: Odvodní řízení 1989 – podzim 2003

Graf 2: Využití civilní služby v letech 1992-2004

(náhradní) služby způsobily v roce 2003 výrazné snížení počtu podaných prohlášení o odmítnutí základní (náhradní) služby (viz graf 2).

Závěr

Přenesení úkolů v oblasti plnění branné povinnosti, zejména provádění odvodního řízení za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu, předpokládá plně funkční, propracovaný a připravený systém již v míru. Další nutnou podmínkou je pravidelná součinnost a spolupráce

s orgány státní správy a samosprávy. V neposlední řadě je to koordinovaný postup vojenských správních úřadů v této oblasti a plně funkční legislativa.

Literatura:

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb.

Zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon), ve znění zákona č. 112/2006 Sb. a zákona č. 318/2006 Sb.

Koncepce výstavby profesionální Armády České republiky a mobilizace ozbrojených sil ČR přepracovaná na změněný zdrojový rámec. Usnesení vlády č. 1154.

Dopl-1-1. Odvodní řízení, dobrovolné převzetí výkonu branné povinnosti a povolávání vojáků k výkonu základní přípravy, vojenského cvičení nebo výjimečného vojenského cvičení, Praha, 2005.

Vyhláška MO č. 102/2005 Sb., o stanovení vzoru dotazníku a vzorů vojenských dokladů.

Vyhláška MO č. 103/2005 Sb., o zdravotní způsobilosti k vojenské činné službě.

VLČEK, B. Lidské zdroje použitelné pro zabezpečení požadavků souvisejících s řešením krizových stavů a obranou státu. Vojenské rozhledy, 2007, roč. 16, č. 2, s. 186-200. ISSN 1210-3292.

PERNICA, B. Fenomén civilní služby: nezabíjet pro stát, přesto sloužit národu, Brno: UO v Brně, vydavatelství MAC, 2007, 144 s. ISBN 978-80-86783-26-0.

Prohlášení Bukurešťské deklarace o uznání (o slovo „recognise“ se vedla dlouhá jednání) podstatného přispění třetího pilíře NMD k ochraně spojenců před mezikontinentálními balistickými střelami a hledání budoucích způsobů napojení třetího pilíře do architektury NATO (základním stavebním kamenem se tak má stát systém NATO) je velkým úspěchem české vlády a diplomacie. Ačkoli konkrétní plány a finanční stránka takového propojení jsou teprve na počátku strategických analýz, v bezpečnostním diskurzu se objevila částka jedné miliardy amerických dolarů. Za další a neméně důležitý úspěch lze považovat zařazení prohlášení o tom, že proliferace balistických střel představuje rostoucí hrozbu pro NATO. Význam tohoto prohlášení spočívá v tom, že představuje první celoplošný konsenzus NATO v tomto tématu (i); současně jej lze interpretovat jako první krok k budoucímu společnému politickému hodnocení hrozeb (threat assessment), jenž představuje odklon od dřívější (zejména evropské) debaty zarámované ruskými argumenty (ii); současně vyslalo silný pozitivní signál do Washingtonu, zejména Kongresu (demokraté mají většinu v obou komorách), jak je možné vidět ze současného odsouhlasení 720 mil. USD na zahájení výstavby protiraketové obrany v Evropě pro fiskální rok 2009.

Výše analyzovaná možnost propojení systému, stejně jako výhled zvýšení počtu a funkčnosti jednotlivých vrstev budoucího metasystému také směřuje k otázce řídicího střediska a rozhodování v případě útoku. Více vrstevnatost architektury značí i pravděpodobnou možnost více velících center. Co se týče rozhodování u třetího pilíře, lze předpokládat, že řídicí středisko bude i nadále umístěno v Colorado Springs (The Missile Defense Integrated Operations Center), i když bude propojeno s ostatními řídicími středisky (ACT, EUCOM, STRATCOM apod.). Takové řešení odpovídá historickým případům, v rámci nichž se obdobné problematiky nikdy neřešily kolektivně na úrovni celého NATO. Často citovanou otázku, kdo bude mačkat domnělé tlačítko, je nezbytné nahradit otázkou, kdo se bude podílet na vytváření jednotlivých krizových scénářů, kterými se situace napadení řeší.

Nikola Hynek

Projekt třetího pilíře protiraketové obrany a proměny strategického myšlení:

česká pozice, NATO, USA a Rusko

POLICY PAPER, květen 2008, Ústav mezinárodních vztahů Praha